

רמ"ש 3951-04-24 ל' נ' ל'

לפני כבוד השופט חננאל שרעבי

המבקש צ. ל

ע"י ב"כ עו"ד בן ציון ראם

נגד

המשיבה י. ל

ע"י ב"כ עו"ד לירן שוויבר קידר

בעניין הקטין י. ל, יליד 2007

פסק דין

1. עסקינן בבקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט לענייני משפחה בקריות (כב' השופטת גילה ספרא-ברנע) בתיק תלה"מ 948-10-22 מיום 17.3.24 (להלן: "התיק קמא" ו-"ההחלטה קמא", בהתאמה) במסגרתה דחתה פעם נוספת בקשת המבקש למנות מומחה לניכור הורי/ חידוש קשר בין המבקש לקטין, והכל כפי שיפורט להלן.

רקע וההחלטה קמא

2. המבקש והמשיבה (להלן גם: "הצדדים"), יהודים אשר נישאו זה לזו כדמו"י בשנת 1985. במסגרת נישואיהם נולדו לצדדים שלושה בנים: א' (בגיר), ג' (בגיר) ו-י' (קטין, פרטיו בכותרת).
3. נישואי הצדדים עלו על שרטון וביום [2020] ערכו וחתמו הסכם פרידה וגירושין (להלן: "ההסכם"). ההסכם אושר וניתן לו תוקף של פסק דין בבית משפט קמא ביום ... (תלה"מ 34893-09-20).

4. במסגרת ההסכם, נקבע בין היתר כי הצדדים יטפלו בקטין ויחנכוהו במשותף, אולם המשמורת תהא אצל המשיבה; נקבע כי המבקש יישא במזונות הקטין בסך 1750 ש"ח בכל חודש; כן נקבעו זמני שהות של המבקש עם הקטין - פעמיים בשבוע (כולל לינה) וכל סופ"ש שני (כולל לינה, עד מוצ"ש).

5. ביום 2.10.2022 הגיש המבקש את התובענה קמא בעניין הקטין, במסגרתה ביקש לאכוף את זמני השהות עם הקטין. לטענת המבקש, המשיבה הסיתה את הקטין נגדו ויצרה בקרב הקטין ניכור כלפי המבקש על ידי חשיפת הקטין לסכסוך בין הצדדים, בצורה שאינה מותאמת לקטין; החשיפה העמיסה על נפשו הרכה של הקטין, עד כדי ניתוק הקשר ביניהם.

ביום 15.2.23 התקבל תסקיר עו"ס לסדרי דין, שנערך ביום 26.1.23 (להלן: "התסקיר"), ממנו עלה כי:

א. עם פרידת הצדדים, שכר המבקש דירה לטובת קיום זמני השהות שלו עם הקטין, אך אלו הלכו והצטמצמו. כיום מפגשי הקטין עם המבקש מסתכמים בפעמיים בשבוע למספר דקות בודדות, כאשר המשיב מביא לקטין אוכל שביקש.

ב. המבקש הביע רצון לחזק ולשקם את הקשר עם הקטין ולהרחיב את זמני השהות שלהם, אולם הקטין מתנגד נחרצות לקיום קשר רציף ואינטנסיבי עם המבקש, ומסתפק במפגש בן מספר הדקות כמתואר לעיל. המשיבה ציינה בפני העו"ס את רצונה בחידוש ושיקום הקשר של הקטין והמבקש אך הקטין מתנגד לכך.

ג. העו"ס התרשמה כי הקטין כואב את נושא פרידת הוריו, עצוב ומתקשה להביע את רגשותיו, ומכיל כעס רב כלפי אביו המבקש בגין התנהלותו בפרידה. הקטין סיפר ששני הוריו מבקשים ממנו לצאת למפגשים עם אביו המבקש, וביקש כי יחדלו מאחר שכעת איננו מוכן לכך.

6. המלצות התסקיר היו כדלקמן:

זמני השהות: טובתו של הקטין היא בקיומו של קשר רציף עם כל אחד מהוריו, אך בשלב זה, וכל עוד הקטין לא עיבד את חוויות פרידת הוריו באופן מטופל ונכון, הוא מלא בכעסים על אביו שבחר לדבריו, לנטוש אותם, אין אפשרות לכפות על הקטין מפגשים קבועים עם אביו.

המפגשים הקיימים: עצם העובדה כי הקטין פונה לאביו פעמיים בשבוע ומבקש ממנו להביא לו אוכל, מהווה צורה של קשר ולו מינימלי ודל מאד, אך עצם זה שהבן עדיין מתקשר לאביו ודורש ממנו להגיע מהווה סוג של קשר ורצון לקשר. ההמלצה היא כי האב ימשיך להגיע לקטין בכל פעם שהוא מבקש אפילו אם זה לדקות ספורות.

המלצה למבקש לפנות לתהליך של הדרכת הורים, לקבל כלים מקצועיים דרכם יוכל ללמוד איך לפנות לבן שלו, ואיך לתת לו תשובות לשאלות שיש לו.

טיפול לקטין: הקטין נער כבן 16, זקוק מאד לקשר טיפולי אשר יעזור לו לפרוק ולעבד את החוויות הקשות שהוא חווה בקשר לפרידת הוריו. אולי בהמשך, ניתן לעבוד גם עם הקשר הדיאדי שלו עם אביו. הומלץ על מתן טיפול רגשי לקטין.

7. בית משפט קמא ביקש את תגובות הצדדים לתסקיר. בתגובת המבקש נטען כי התסקיר תומך בטענות המבקש לפיהן הקשר עם הקטין מסתכם בדקות בודדות בשבוע; כי התסקיר התעלם מטענות המבקש לניכור הורי והסתה; כי יש רק דרך תגובת המשיבה למד על הפניית הקטין לטיפול רגשי; כי המשיבה שלחה למבקש הודעות שנאה ושטנה; כי יש מקום למנות מומחה לניכור הורי בתיק קמא, לבחינת שאלת הניכור ההורי, לטיפול בקטין ולחידוש הקשר עם המבקש.

8. בתגובת המשיבה נטען, כי המשיבה הסכימה להמלצות התסקיר וכי היא פנתה לתיאום טיפול רגשי לקטין במסגרת קופת החולים.

9. ביום 15.3.23 ניתנה החלטה בתיק קמא, במסגרתה נדחתה בקשת המבקש למנות מומחה לניכור הורי, נוכח

התרשמות בית משפט קמא כי הקשיים בקשר התבססו במשך זמן רב, וכפייה על הקטין ללא טיפול רגשי וללא הדרכה לאב, לא יועילו. המבקש הופנה לקבלת הדרכה הורית על מנת לקבל כלים להכלת קשיי הקטין ולבניית הקשר עמו בצורה הדרגתית.

10. בגין החלטה זו הוגשה בקשת רשות ערעור (רמ"ש 64832-03-23) שנדון בבית משפט זה, בפניי.

בהחלטתי מיום 29.3.2023 דחיתי את בקשת רשות הערעור הנ"ל אף ללא צורך בתשובה, בשני נימוקים:

ההחלטה קמא היא החלטה דיונית בה ממעטת ערכאת הערעור להתערב;

לא היה מקום להורות על מינוי מומחה כמבוקש, מהטעם שמינוי מומחה בנושא דגן לא נדרש בשלב ההוא של הדיון. בהחלטה קמא מיום 15.3.23 צוין מפורשות כי מדובר בהחלטה "בשלב זה", היינו לא נשלל מינוי של מומחה כאמור בהמשך ההליך, ככל שכך יסבור בית משפט קמא.

11. ביום 25.7.2023 הוגש תסקיר נוסף מאת עו"ס לסדרי דין, שכלל עדכון באשר למצבו של הקטין והמשפחה (להלן: "העדכון"). במסגרת העדכון, נכתב כי האב, המבקש, מגיע באופן סדיר להדרכה הורית ונראה כי עושה תהליך טיפולי. הקטין הגיע לשלוש פגישות והפסיק. עוד נכתב כי המשיבה, האם, עושה מאמצים רבים בכדי להפגיש את הקטין עם אביו ורואה את טובת הקטין בפיתוח הקשר עם האב.

העו"ס נפגשה עם הקטין והתקשתה להבין ממנו מהי סיבת התנגדותו לכל מהלך טיפולי שהוצע לו.

המלצות העו"ס היו כי האב ימשיך את תהליך ההדרכה, וכן המליצה כי ימשיך וידאג להביא לקטין אוכל כפי רצונו; האם תמשיך לעודד את הקטין ליצור קשר עם האב. כן יש לנסות לשכנע הקטין לפנות לטיפול רגשי; ביחס לגיל הקטין ורמת הפגיעה שלו מהתנהגות האב, אין העו"ס ראתה לנכון להכריח את הקטין להיכנס לתהליך וקשר עם האב.

12. ביום 6.12.2023 נערך דיון בתיק קמא. העו"ס נחקרה על התסקיר ועל העדכון, ולא התנגדה לטיפול אצל מומחה לחידוש קשר. אף האם לא התנגדה למומחה כזה, אולם ציינה כי היא מתנגדת למונח "ניכור הורי".

13. ביום 15.3.24 ניתנה ההחלטה קמא, במסגרתה נדחתה בקשתו הנוספת של המבקש, למנות מומחה לחידוש קשר, תוך מתן הוראות להמשך טיפול של הצדדים, כדלקמן:

7. "כאמור לעיל ומאיוסוף המידע, אני מתרשמת כי מינוי מומחה לחידוש קשר או טיפול ואיבחון ניכור הורי לא יועילו, שכן הקטין מתנגד נחרצות להרחבת הקשר עם אביו. הקשר הלך ופחת כשנתיים לפני הגשת התביעה, הקטין מתואר כמופנם, לא משתף, ובעיקר מבקש כי הוריו יפסיקו ללחוץ עליו. בגיל ההתבגרות מבקש הקטין לעסוק בענייניו הכוללים את המחשב וחבריו, ואין לו עניין בשיתוף פעולה עם מטפלים, אפילו עבורו עצמו.

8. הניסיון מלמד כי הליכי חידוש קשר ללא שיתוף פעולה של הקטין, בוודאי בגילו, אינם יעילים.

9. אני מוצאת כי יהיה זה נכון להכריע בתיקי המזונות הדדיים ובתיק זה שבכותרת על בסיס טענות הצדדים וראיותיהם. אין מקום להמתין לשיתוף פעולה של הקטין. אני מוצאת, כפי ששיערה העו"ס לסדרי דין, שה"כח" שניתן בידיו מביא להתבצרותו בעמדתו ולא להיפך.

10. עם זאת, ובמקביל, אני רואה לנכון להזמין את המשפחה, ביוזמת ההורים, לטיפול משפחתי ולו קצר מועד, ביח' לטיפול משפחתי ב..., היכן שהאב מקבל הדרכה, כפי שהוצע: לשיח אודות בניית תהליך שיקום מערכות היחסים בתוך המשפחה. אני מודעת לכך ששני בניהם הגדולים של הצדדים הינם בגירים, גרים בנפרד, עסוקים בענייניהם, ולא בהכרח ניתן יהיה לקבל שיתוף פעולה מהם. אני מזכירה כי כאשר האח א' הגיע לטיפול עם [הקטין] היתה פגישה מוצלחת. אני מאמינה כי למסגרת

מפגש כזה, שאינו צופה פני הליך משפטי, ולאחר מפגשים עם ההורים, ניתן יהיה לגייס את הקטין. כך המליץ גם היועץ בבית הספר של הקטין. מובן כי על האם לשתף פעולה, והיא נתנה הסכמתה בדין מיום 6/12/23. האב גם נטה להסכים, אך רק במקביל למינוי מומחה לחידוש קשר/ניכור הורי.

11. אני מחייבת את ההורים שניהם לפנות טיפול משפחתי ביח' ב... אצל המטפלת, קארין בוכובזא, ולהשתתף לפחות בשמונה מפגשים. ההשתתפות הנדרשת הינה הדדית וכנה, תוך שיתוף פעולה עם הנחיות המטפלת, כולל בעניין תיווך התהליך [לקטין].

"...

בגין החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערעור דנן.

טענות המבקש בבקשת רשות הערעור

14. להלן תמצית טענות המבקש:

א. המבקש, המשיבה וכן העו"ס מסכימים, כי המצב הנוכחי רע וקשה עבור הקטין. טובת הקטין נרמסת במצב זה, הנמשך כבר כשלוש שנים, ומחמיר מעת לעת. הקטין לא מטופל, לא אובחן, לא חלה כל התקדמות בשלוש השנים שחלפו. יש להתאים טיפול מקצועי וראוי למקרה זה, באמצעות מומחה לחידוש קשר.

ב. חלפה כשנה מאז דחיית בקשת רשות הערעור הקודמת, ואין כל שיפור אלא חלה החמרה. המפגשים עם הקטין צומצמו למפגש בן שניות בודדות, אחת לשבוע.

ג. בית משפט קמא התעלם מהסכמות המשיבה והעו"ס, למינוי מומחה לחידוש קשר, שיכול אך לסייע לצדדים. המבקש הציע לממן את כל עלויות המומחה שימונה. כן שגה בית משפט קמא עת דחה אף הפעם, את בקשת המבקש למינוי המומחה. כן שגה בנימוקיו, לפיהם עצם סרבנות קשר והיעדר טיפול מצד הקטין אינם מצדיקים מינוי מומחה לחידוש קשר; הרי המטפל נחוץ בשל אותה סרבנות ממש ועל מנת לטפל בה.

ד. ההחלטה קמא אינה הולמת את הנסיבות, מנציחה את המצב הקיים, איננה מניחה כל פתרון וסותמת הגולל על אפשרות חידוש קשר בריא וחיוני בין האב לקטין.

ה. האב לא מוכן להשלים אם ההחלטה קמא שמשמעותה ויתור על בנו, ולכן הגיש את בקשת רשות הערעור דנן. מומחה לחידוש קשר יברר הסיבה לסרבנות הקשר בקרב הקטין; לאחר מכן ניתן יהיה להתאים את הטיפול הראוי והמועיל לאב ולקטין, ובכך לשקם את הקשר ביניהם.

תשובת המשיבה לבקשת רשות הערעור

15. ביקשתי, וקיבלתי את תשובת המשיבה לבקשת רשות הערעור. להלן תמצית טענותיה:

א. אין מקום להורות על מינוי מומחה לניכור הורי, אין מקום לערב את הבן' בטיפול בכפייה, ויש להמשיך את הטיפול המשפחתי, כהחלטת בית משפט קמא; בעקבותיה, פנתה המשיבה והתחילה בטיפול משפחתי אצל המטפלת של המבקש, יחד עם הבן הבכור א'.

ב. כפי שהעו"ס, שנחקרה בדיון קמא, התנגדה לתת כותרת למשפחה כ"משפחה בניכור הורי", כך מתנגדת המשיבה. מדובר בקטין כבן שש עשרה, שהתאכזב קשות מהתנהלות אביו שבחר להיפרד מאמו ומהמשפחה כולה; הקטין אף כועס על כך שלא מקבל תשובות מספקות מהאב לגבי המניע לפעול כך.

- ג. המשיבה ציינה בפני העו"ס את רצונה בחידוש ושיקום הקשר של הקטין והמבקש, ברם הקטין מתנגד לכך.
- ד. לטענת המשיבה, האב לא מעורב בחיי הקטין כלל, ולא התוודע לקשיים הרבים עקב המלחמה הממושכת ומקום מגוריו (הפסקת לימודיו בבית הספר ומעבר ללימודים בבי"ס אחר, מרוחק). האב מעדיף לרכז משאביו בהגשת בקשת רשות הערעור דנו, במקום להעביר כספים לטובת פרנסת בנו.
- ה. להשלמת התמונה נטען, כי בתחילת שנת 2022 הגיעו האב והאם להסכמות כי מאחר שזמני השהות לא מתקיימים כפי שהתחייב, האב יגדיל המזונות עבור י' מ-1700 ₪ בחודש ל-2500 ₪. האב שילם התשלום המוגדל במשך שלושה חודשים בלבד, והאם הגישה תובענה להגדלת מזונות. האב הגיש תובענה לביטול מזונות הקטין מחמת מרידה של הקטין.
- ו. הגשת תביעה ל"חידוש קשר" נתפסה בעיני המשפחה כולה כהשפלה גמורה; האב גורר את האם להליכים משפטיים ארוכים ויקרים, בעת שהיא מתמודדת לבדה עם הקטין ועם בנה א' הסובל ממחלה. מאז פרצה המלחמה, בנה א', אשתו ובנם (הנכד), התפנו מביתם ומאז מתגוררים אצל האם.
- ז. בית המשפט מתבקש להורות על דחיית בקשת רשות הערעור, ולהפנות את האב להמשך טיפול אצל המטפלת שלו, יעבור תהליך ויקבל כלים איתם יוכל להשקיע בשיקום הקשר עם האם, הקטין והבן א'.

דין והכרעה

16. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור על נספחיה, בתשובת המשיבה ובתיק קמא שוכנעתי ליתן רשות לערער, לדון בבקשה כבערעור ולקבל את הערעור, מכח סמכותי על פי תקנות 138(א)(2) + (5) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (להלן: "התקנות").
- להלן אנמק את החלטתי.
17. כפי שפירטנו בחלק הרקע לעיל, זוהי בקשת רשות ערעור שנייה המוגשת על דחיית בקשת המבקש למנות מומחה לחידוש קשר בין המבקש לקטין. לפני כשנה נדחתה בקשת רשות הערעור (מהנימוקים שפורטו בסעיף 10 לעיל) אולם סבורני כי כיום יש להיעתר לבקשה ולמנות מומחה לבחינת חידוש בקשר בין המבקש לקטין, ואפרט.
18. לא שוכנעתי מנימוקי בית משפט קמא בהחלטה קמא, כי אין להיעתר לבקשת האב למנות מומחה לחידוש הקשר עם הקטין. הנימוק העיקרי בהחלטה קמא הוא, כי "הקטין מתנגד נחרצות להרחבת הקשר עם אביו", וכי "הניסיון מלמד כי הליכי חידוש קשר ללא שיתוף פעולה של הקטין, בוודאי בגילו, אינם יעילים".
- בכל הכבוד, אינני רואה מניעה לפחות לנסות להניע איזשהו הליך לחידוש/שיקום הקשר. ההצלחה כמובן תלויה בשיתוף הפעולה של הקטין עם ההליך - וייתכן שהסיכוי לכך נמוך - אולם אין לדעתי לוותר מראש על כל ניסיון לכך. לא מן הנמנע, ויש לקוות לכך, שהמומחה שימונה יידע לחרוש נתיבים לליבו של הקטין, ולהביאו, יחד עם אביו (המבקש) ליחסי קשר הדוקים ורציפים יותר.
19. ודוק - בפסק דיני זה אין משום "הכרזה" כי עסקינן במשפחה עם ניכור הורי, ואין להתייחס אליה ככזו (על כל המשמעויות). התרשמתי כי לצד הקושי המשמעותי שחווה הקטין מול אביו לאחר הפרידה מאמו, קיים רצון אמיתי וכן בקרב המבקש, לחידוש הקשר עם בנו הקטין; אף לדברי המשיבה עצמה, היא שואפת לחידוש הקשר, והעו"ס תומכת באפשרות מינוי המומחה. על כן, סבורני כי יש ליתן הזדמנות למומחה לבחון את הסיבות לקשיי הקשר של הקטין עם אביו, ולהקנות לצדדים (ולמצער, לאב) כלים להתמודד ולשקם את הקשר.
20. בצד כל האמור לעיל, יש לברך על שיתוף הפעולה של האם והבן א', המגיעים לטיפול אצל המטפלת המשפחתית

שמטפלת אף במבקש. יש לקוות כי כל הצדדים יראו פירות מהטיפול.

21. לאור כל המקובץ לעיל, אני מקבל את הערעור ומחזיר את העניין לבית משפט קמא, שימנה בהקדם מומחה לחידוש הקשר בין המבקש לקטין י'. בעלות המומחה יישא המבקש (כפי שהציע, ראו סעיף 32 לכתב בקשת רשות הערעור).

22. בנסיבות העניין ומנימוקי דלעיל, אינני עושה צו להוצאות.

עירבון שהופקד בתיק זה יוחזר לידי מפקידו, באמצעות בא כוחו.

פסק דין זה מותר לפרסום תוך השמטת שמות הצדדים, וכל פרט מזהה אחר.

ניתן היום, ח' ניסן תשפ"ד, 16 אפריל 2024, בהעדר הצדדים.